

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης
σε συνεργασία με το
ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της ένταξης»

ΚΑΘΟΛΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

UNIVERSAL DESIGN OF TEXTBOOKS AND EVALUATION CRITERIA

της

Καλογεράκης Αικατερίνης

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται
Στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του
Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
Του Τ.Ε.Φ. – Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο
Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών
Με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της Ένταξης»

Εγκεκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

1^{ος} Επιβλέπων: Διονύσιος Λουκέρης,

Συνεργαζόμενος Ερευνητής, Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. "ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ"

2^{ος} Επιβλέπων: Ζωή Καραμπατζάκη,

Συνεργαζόμενη Ερευνήτρια, Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. "ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ"

3^{ος} Επιβλέπων: Ζαχαρούλα Ταβουλάρη,

Συνεργαζόμενη Ερευνήτρια, Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. "ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ"

Αθήνα 2022

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Βασικό χαρακτηριστικό του μαθητικού πληθυσμού τον 21^ο αιώνα παγκοσμίως, είναι ότι αποτελείται από άτομα με διαφορετικά είδη ικανοτήτων, δεξιοτήτων, στάσεων ακόμα και αναπηριών. Έτσι, οι αίθουσες διδασκαλίας αποτελούνται από μαθητές όλων των γνωστικών επιπέδων, όλων των ικανοτήτων, όλων των στυλ μάθησης και από διαφορετικά κοινωνικοπολιτισμικά υπόβαθρα. Το σχολικό εγχειρίδιο χρησιμοποιείται κυρίως ως μέσο μετάδοσης της γνώσης, μέσο αγωγής, μέσο προώθησης αξιών και κινήτρων και συμβάλλει στην διαμόρφωση της συμπεριφοράς του αυριανού ενεργού πολίτη. Στην βιβλιογραφία όμως τονίζεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό μαθητών που αντιμετωπίζει μαθησιακές δυσκολίες οφείλεται στα σχολικά εγχειρίδια. Ο κύριος λόγος που αναφέρετε, είναι ότι αδυνατούν να ενσωματώσουν στρατηγικές οργάνωσης που θα τους οδηγήσουν στη λειτουργική κατανόηση.

Οι σύγχρονες εκπαιδευτικές προσεγγίσεις και πολιτικές βασίζονται στις αρχές της ενταξιακής εκπαίδευσης, όπου στόχο έχουν να προωθήσουν τις ίσες ευκαιρίες μάθησης και συμμετοχής στο σύνολο των μαθητών, συμπεριλαμβανομένων και αυτών με αναπηρία. Οι κατευθυντήριες αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού στην Μάθηση μπορούν να παρέχουν ένα πλαίσιο που στόχο έχει να ξεπεραστούν τα εμπόδια στην εκπαίδευση και να είναι η μάθηση προσβάσιμη στην τυπική εκπαίδευση από όλους τους μαθητές, ανεξάρτητα τις αδυναμίες ή τις ικανότητές τους. Υλοποιείται μέσω προγραμματισμένου σχεδιασμού του προγράμματος σπουδών και χρήσης ολοκληρωμένων υποστηρικτικών στρατηγικών και εργαλείων και προσβάσιμων περιβαλλόντων μάθησης.

Διεθνώς αλλά και στη χώρα μας, ελάχιστες έρευνες έχουν μελετήσει σχετικά για το πώς οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν τα σχολικά εγχειρίδια και ποιες είναι οι επιδράσεις τους στη μάθηση. Ακόμη, ελάχιστες έρευνες αναφέρουν τη μεθοδολογία που πρέπει να ακολουθήσει ο ερευνητής, για να αναλύσει και να αποτιμήσει την αποτελεσματικότητα των βασικών λειτουργιών που επιτελούν τα σχολικά εγχειρίδια. Επιπλέον, παρά το γεγονός ότι όλες οι έρευνες δείχνουν τη χρησιμότητα του Καθολικού Σχεδιασμού στη Μάθηση, φάνηκε ότι στην Ελλάδα αλλά και σε πολλές άλλες χώρες είναι σε υβριδική κατάσταση και οι εκπαιδευτικοί δυσκολεύονται στην εφαρμογή του. Ως αποτέλεσμα έχει να κατηγοριοποιούνται τα σχολεία σε ειδικά και γενικά, ενώ θα μπορούσαν οι περισσότεροι μαθητές να παρακολουθούν ένα ενιαίο πρόγραμμα σπουδών, ένα «σχολείο για όλους».

Στο πλαίσιο αυτό, ο σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η δημιουργία κριτηρίων αξιολόγησης σχολικών εγχειριδίων βασισμένα στις αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού στη Μάθηση, συνδυάζοντας κριτήρια αξιολόγησης σχολικών εγχειριδίων άλλων ερευνητών. Στόχος των κριτηρίων είναι να αξιολογούν την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των σχολικών εγχειριδίων, σε σχέση με τον Καθολικό Σχεδιασμό στη Μάθηση, ώστε να επιτυγχάνεται η συμπερίληψη μέσα στην τάξη ενός γενικού σχολείου και το σχολικό εγχειρίδιο να απευθύνεται σε όλους τους μαθητές. Επίσης, να καλύψουν το κενό των ερευνών έτσι ώστε να μπορούν στο μέλλον εκπαιδευτικοί, σχεδιαστές και αρμόδιοι φορείς να μπορούν να ακολουθήσουν ένα πλαίσιο με αντικειμενικά κριτήρια και να αποφύγουν υποκειμενικές μονόπλευρες κριτικές.

Λέξεις-κλειδιά: Σχολικά εγχειρίδια, καθολικός σχεδιασμός στη μάθηση, κριτήρια αξιολόγησης, προσβασιμότητα, διαφοροποιημένη διδασκαλία, μαθησιακές δυσκολίες, στυλ μάθησης.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Agaliotis, I. (2012). Evaluating Greek primary school textbooks used to teach students with learning disabilities. *Aula Abierta*, 40(3), 47–54.
https://www.researchgate.net/publication/277276202_Evaluating_Greek_primary_school_textbooks_used_to_teach_students_with_learning_disabilities
- American Psychiatric Association. (2013). Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5®). In *American Psychiatric Pub* (Fifth Edit).
- Andreou, E., Vlachos, F., & Stavroussi, P. (2013). Multiple intelligences of typical readers and dyslexic adolescences. In *Psychobiological approaches in developmental dyslexia*.
- Bradley, R., Danielson, L., & Hallahan, D. P. (2002). Identification of learning disabilities: Research to practice. In *Lawrence Erlbaum Associates Publishers*.
<https://psycnet.apa.org/record/2003-04303-000>
- Brand, S. T., Favazza, A. E., & Dalton, E. M. (2012). Universal Design for Learning: A Blueprint for Success for All Learners. *Kappa Delta Pi Record*, 48(3), 134–139.
<https://doi.org/10.1080/00228958.2012.707506>
- CAST. (n.d.). Retrieved December 28, 2021, from <https://www.cast.org/>
- Ciborowski, J. F. (1992). Textbooks and the students who can't read them : a guide to teaching content. In *Cambridge: Brookline Books*. Brookline Books.
<https://eric.ed.gov/?id=ED396233>
- Commission, E. (2018). *European accessibility act - Employment, Social Affairs & Inclusion*.
<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1202>
- Conderman, G., & Elf, N. (2007). What's in This Book? Engaging Students Through a Textbook Exploration Activity. *Reading & Writing Quarterly*, 23(1), 111–116.
<https://doi.org/10.1080/10573560600681372>
- Cronbach, L. J. (1963). Course Improvement through Evaluation. *Teachers Collage Record*, 64, 672–683. <https://avys.omu.edu.tr/storage/app/public/ismailgelen/116687/14.PDF>
- Dalton, E. M., Mckenzie, J. A., & Kahonde, C. (2012). The implementation of inclusive education in South Africa: Reflections arising from a workshop for teachers and therapists to introduce Universal Design for Learning. *African Journal of Disability*, 1(1).
<https://doi.org/10.4102/AJOD.V1I1.13>
- Daniels, H., & Zemelman, S. (2004). Out with Textbooks, in with Learning. *Educational Leadership*, 61(4), 36–40.
https://www.researchgate.net/publication/292005997_Out_with_Textbooks_in_with_Learning
- Duncan, R. (2014). *Universal Design*. The Centre for Excellence in Universal Design.
<https://universaldesign.ie/>

- Edyburn, D. L. (2010). Would You Recognize Universal Design for Learning if You Saw it? Ten Propositions for New Directions for the Second Decade of UDL. *Learning Disability Quarterly*, 33(1), 33–41. <https://doi.org/10.1177/073194871003300103>
- EURICON Ε.Π.Ε. (2008). Κριτήρια αξιολόγησης και αξιοποίησης εκπαιδευτικού υλικού. In *Οργανισμός Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών (ΟΕΠΕΚ)*. <http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/1024>
- García-Redondo, P., García, T., Areces, D., Garmen, P., & Rodríguez, C. (2017). Multiple Intelligences and Videogames: Intervention Proposal for Learning Disabilities. In *Learning Disabilities - An International Perspective* (pp. 83–97). InTech. <https://doi.org/10.5772/intechopen.68837>
- Gardner, H. (1983). *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. In *New York: Basic Books*. (Tenth Anni). New York: Basic Books, 2004.
- Garner, R. (1992). Learning From School Texts. *Educational Psychologist*, 27(1), 53–63. https://doi.org/10.1207/S15326985EP2701_5
- Hall, T., Vue, G., Strangman, N., & Meyer, A. (2014). *CAST: Differentiated Instruction and Implications for UDL Implementation*. National Center on Accessing the General Curriculum. <https://www.cast.org/products-services/resources/2014/ncac-differentiated-instruction-udl>
- Hutchinson, T., & Torres, E. (1994). The textbook as agent of change. *ELT Journal*, 48(4), 315–328. <https://doi.org/10.1093/ELT/48.4.315>
- iepX. (2021). Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. <https://iepX.iep.edu.gr/>
- Jitendra, A., Carnine, D., & Silbert, J. (1996). Descriptive Analysis of Fifth Grade Division Instruction in Basal Mathematics Programs: Violations of Pedagogy. *Behavioral Education*, 6(4), 381–403. <https://www.jstor.org/stable/41824143>
- Kameenui, E. J., & Carnine, D. (1998). Effective teaching strategies that accommodate diverse learners. In *Merrill*.
- Lorenzo, G., Lledó, A., Pomares, J., & Roig, R. (2016). Design and application of an immersive virtual reality system to enhance emotional skills for children with autism spectrum disorders. *Computers and Education*, 98, 192–205. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2016.03.018>
- Mikk, J. (2000). Textbook: Research and Writing. In *Frankfurt am Main*. Peter Lang Verlag GmbH. <https://www.peterlang.com/document/1090221>
- Moore, S. L. (2007). David H. Rose, Anne Meyer, Teaching Every Student in the Digital Age: Universal Design for Learning. *Educational Technology Research and Development*, 55(5), 521–525. <https://doi.org/10.1007/S11423-007-9056-3>

- Mora-Guiard, J., Crowell, C., Pares, N., & Heaton, P. (2016). Lands of fog: Helping children with Autism in social interaction through a full-body interactive experience. *Proceedings of IDC 2016 - The 15th International Conference on Interaction Design and Children*, 262–274. <https://doi.org/10.1145/2930674.2930695>
- Nomura, M., Tronbacke, B., & Nielsen, S. G. (2010). Guidelines for easy-to-read materials. In *International Federation of Library Associations and Institutions*. <https://www.ifla.org/files/assets/hq/publications/professional-report/120.pdf>
- Open Discovery Space (ODS Portal)*. (2013). <https://portal.opendiscoveryspace.eu/en>
- Piaget, J. (1993). Jan Amos Comenius. Prospects. *UNESCO: International Bureau of Education*, XXIII(1/2), 173–196. <http://www.ibe.unesco.org/sites/default/files/comeniuse.PDF>
- Richaudeau, F. (1979). Conception et production des manuels scolaires. In *Guide pratique*.
- Rose, D. (2001). Universal Design for Learning. *Journal of Special Education Technology*, 16(2), 66–67. <https://doi.org/10.1177/016264340101600208>
- Rose, D. H., & Meyer, A. (2002). Teaching Every Student in the Digital Age: Universal design for Learning. In *ASCD*. Association for Supervision and Curriculum Development.
- Roski, M., Walkowiak, M., & Nehring, A. (2021). Universal design for learning: The more, the better? *Education Sciences*, 11(4). <https://doi.org/10.3390/EDUCSCI11040164>
- Sasson, I., Yehuda, I., & Miedijensky, S. (2021). Innovative learning spaces: class management and universal design for learning. *Learning Environments Research*, 1–15. <https://doi.org/10.1007/S10984-021-09393-8>
- Sewall, G. T. (2005). Textbook Publishing. *Phi Delta Kappan*, 86(7), 498–502. <https://doi.org/10.1177/003172170508600706>
- Story, M. F., Mueller, J. L., & Mace, R. L. (1998). The Universal Design File: Designing for People of All Ages and Abilities. Revised Edition. In *Center for Universal Design* (Center for). NC State University. <http://www.design.ncsu.edu>.
- Swanson, J. M., Wigal, T., & Lakes, K. (2009). DSM-V and the future diagnosis of attention-deficit/hyperactivity disorder. In *Current Psychiatry Reports* (Vol. 11, Issue 5, pp. 399–406). NIH Public Access. <https://doi.org/10.1007/s11920-009-0060-7>
- Tomlinson, C. A. (1999). *Mapping a Route Toward Differentiated Instruction - ASCD*. <https://www.ascd.org/el/articles/mapping-a-route-toward-differentiated-instruction>
- Tomlinson, C. A. (2000). *Differentiation of Instruction in the Elementary Grades*. *ERIC Digest*. www.eric.ed.gov
- Tomlinson, C. A., & Allan, S. D. (2000). Leadership for differentiating schools & classrooms. In *Association for Supervision and Curriculum Development*. <https://www.ascd.org/books/leadership-for-differentiating-schools-and-classrooms?chapter=understanding-differentiated-instruction-building-a-foundation-for-leadership>

- Tronbacke, B. I. (1997). Easy-to-Read - An Important Part of Reading Promotion and in the Fight Against Illiteracy. *62nd IFLA General Conference*, 23(3), 185–191.
<https://doi.org/10.1177/034003529702300305>
- Tzivinikou, S. (2014). Universal design for learning - Application in higher education: A Greek paradigm. *Problems of Education in the 21st Century*, 60(1), 156–166.
<https://doi.org/10.33225/PEC/14.60.156>
- UDL Resource. (n.d.). Retrieved December 30, 2021, from <https://www.udlresource.com/>
- UDLnet. (2014). <http://udlnet.di.uoa.gr/index.php/el/>
- UNESCO. (1994). The Salamanca Statement and Framework FRAMEWORK for avtion on Specia Needs Education World Conferenceon Special Needs Education: Access and Quality. In *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization Ministry of Education and Science, Spain*.
- Universal Design for Learning Implementation and Research Network (UDL-IRN). (n.d.). Retrieved December 28, 2021, from <https://udl-irn.org/>
- Ur, P. (1999). A Course in Language Teaching Trainee Book. In *Cambridge University Press*.
<https://doi.org/10.1017/CBO9780511732928>
- Westwood, P. (2007). *Commensense methods for children with special educational needs* (6th ed.). Routletge.
<http://digilib.umpalopo.ac.id:8080/jspui/bitstream/123456789/288/1/CommonsenseMethods.pdf>
- White, J. W., & Buehler, C. (2012). Adolescent Sexual Victimization, ADHD Symptoms, and Risky Sexual Behavior. *Journal of Family Violence*, 27(2), 123–132.
<https://doi.org/10.1007/s10896-012-9411-y>
- Wing, L., & Gould, J. (1979). Severe impairments of social interaction and associated abnormalities in children: Epidemiology and classification. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 9(1), 11–29. <https://doi.org/10.1007/BF01531288>
- Αγαλιώτης, Ι., Πλατσίδου, Μ., & Καρτασίδου, Λ. (2011). Αξιολόγηση ήπιων εκπαιδευτικών αναγκών στη γενική τάξη: απόψεις, πρακτικές και επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών του Α/θμιου σχολείου. In *Εκπαίδευση & επιμόρφωση εκπαιδευτικών* (pp. 990–1002). ΠΕΔΙΟ.
- Ανδριώτου, Γ. (2011). Αξιολόγηση του σχολικού εγχειριδίου της Α', Β' & Γ' δημοτικού ως προς τη λειτουργικότητά του για τη διδασκαλία των μαθητών/τριών με ήπιες εκπαιδευτικές ανάγκες [Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. Θεσσαλονίκη].
<https://dspace.lib.uom.gr/handle/2159/14476>
- Αραμπατζή, Κ. (2009). Εισαγωγή στη μέθοδο “Κείμενο για όλους.” In *Παιδαγωγικό Ινστιτούτο*.
https://prosvasimo.iep.edu.gr/docs/pdf/Biblia/keimeno-gia-olous/keimeno_gia_olous-2.pdf

- Βεργέτη, Μ. (2010). Το σύστημα των αξιών της ελληνικής κοινωνίας μέσα στα σχολικά εγχειρίδια της Λογοτεχνίας του Δημοτικού Σχολείου. In *Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης*. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης. <https://docplayer.gr/13404869-To-systima-ton-axion-tis-ellinikis-koionias-mesa-sta-sholika-egheiridia-tis-logotehnicas-toy-dimotikoy-sholeioug.html>
- Βιτσιλάκη-Σορωνιάτη, Χ., Γκασούκα, Μ., Φώκιαλη, Π., Χιονίδου, Μ., Βασιλειάδης, Α., Ευθυμίου, Η., Δουκάκης, Σ., Ζημπίδης, Δ., & Σκωμάδης, Β. (2007). Κριτήρια Αξιολόγησης Εκπαιδευτικού Υλικού για τα μαθήματα ειδικότητας ΤΕΕ Κριτήρια Αξιολόγησης Λογισμικού, Σχολικά Εγχειρίδια, Προγράμματα Σπουδών. In *Ο.ΕΠ.ΕΚ*. http://reader.ekt.gr/bookReader/show/index.php?lib=EDULLL&item=990&bitstream=990_01#page/144/mode/1up
- Γελαστοπούλου, Μ., Ημέλλου, Ό., Αναστασία, Β., Αδριανός, Μ., Θεοδώρα-Ντορέττα, Α., Αικατερίνη, Η., Χρήστος, Σ., Ιωάννης, Μ., Κωνσταντίνος, Γ., Αθήνας, Γ., Στέφανος, Κ., & Σοφία, Π. (2017). Εκπαιδευτικό υλικό για την παράλληλη στήριξη και την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο σχολείο. In Μ. Γελαστοπούλου & Α. Γ. Μουταβελής (Eds.), *Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής*.
- Γελαστοπούλου, Μ., & Κουρμπέτης, Β. (2017). Καθολικός Σχεδιασμός για τη Μάθηση: αξιοποίηση των αρχών του καθολικού σχεδιασμού (Universal Design for Learning) για την ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού για μαθητές με αναπηρίες. *Τα Πρακτικά Του 4ου Συνεδρίου: «Νέος Παιδαγωγός»*. <https://docplayer.gr/47635791-Perilipsi-lexeis-kleidia-katholikos-shediasmos-prosvasimo-ekpaideytiko-yliko-anapiria-eisagogi.html>
- Δαλιανά, Ν., & Αντωνίου, Α.-Σ. (2016). Τρόποι αντίληψης και στρατηγικές διαχείρισης του χρόνου από μαθητές με ΔΕΠ-Υ. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης, 2015(1)*, 418. <https://doi.org/10.12681/educ.208>
- Δούκας, Χ. (2001). Ποιότητα και Αξιολόγηση στην Εκπαίδευση: Συνοπτική Ερευνητική Επισκόπηση. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων, 1*, 172–185.
- Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας. (2006). Η έκθεση της “επιτροπής των σοφών” για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. In *Έκθεση Επιτροπής για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση*. <http://www.stat-athens.aueb.gr/~jpan/report-of-ESYP-secondary.pdf>
- ΕΛΟΤ. (2013). *Πρότυπο ΑμεΑ 1439*: ΕΛΟΤ. http://www.elot.gr/1166_ELL_HTML.aspx
- Θέος, Ι. (2012). Αξιολόγηση του σχολικού βιβλίου Ιστορίας Γ' Γυμνασίου βάσει κριτηρίων [Φιλοσοφική Σχολή]. In *Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*. <http://ikee.lib.auth.gr/record/132194/files/GRI-2013-10759.PDF>
- Ι.Ε.Π. (2017). *Σχεδι@ζω για όλους - Καθολικός Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Προσβάσιμου Ψηφιακού Εκπαιδευτικού Υλικού*. <http://www.prosvasimo.gr/el/>
- Καψαλς, Α. Γ., & Χαραλαμπους, Δ. Φ. (2008). Σχολικά εγχειρίδια: θεσμική εξέλιξη και σύγχρονη προβληματική. In *Μεταίχιμο*.

- Κουρμπέτης, Β., Γελαστοπούλου, Μ., & Μπομπαρίδου, Χ. (2016). Νέες προοπτικές στο χώρο της ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης: Σχεδιασμός και ανάπτυξη προσβάσιμου εκπαιδευτικού υλικού για μαθητές με αναπηρία και /ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης, 2014(1)*, 9–21. <https://doi.org/10.12681/EDUSC.151>
- Λουκέρης, Δ. (2000). Το μάθημα της “Μελέτης του Περιβάλλοντος” υπό το πρίσμα της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. In *Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή*.
- Ματσαγγούρας, Η. Γ. (2004). Κριτική Ανάλυση των Διδακτικών Εγχειριδίων: Κριτική Ανάλυση Γνωσιακής, Διδακτικής και Μαθησιακής Λειτουργίας. In *Σημειώσεις για το Π.Μ.Σ. Θεωρία, πράξη και αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου*. Τμήμα Φ.Π.Ψ. Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Ματσαγγούρας, Η. Γ., Αντωνίου, Ι., Ρουσσάκης, Ι., Αποστολόπουλος, Κ., Γιαλλούση, Καδιανάκη, Μ., Πήλιουρας, Π., Μουζάκης, Χ., Μπινιάρη, Λ., Κασούτας, Μ., Χαλκιαδάκη, Α., Ποταμιάς, Γ., & Μακράκη, Ε. (2021). Ετήσια Έκθεση 2021. Σχολικά Εγχειρίδια: Από τη Θεωρία στα Κριτήρια Αξιολόγησης. In *Αθήνα: Α.Δι.Π.Π.Δ.Ε.* www.adippde.gr
- Μπαγιάτη, Ζ. (2013). Η αξιολόγηση του σχολικού εγχειριδίου της Ιστορίας της ΣΤ’ Δημοτικού: Οι απόψεις των εκπαιδευτικών του Ν. Αιτωλοακαρνανίας και του Ν. Ιωαννίνων [Σχολή Επιστημών Αγωγής]. In *Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων*. <https://olympias.lib.uoi.gr/jsrui/bitstream/123456789/1105/1/M.E.-ΜΠΑΓΙΑΤΗ ΖΩΗ.pdf>
- Μπονίδης, Κ. (2004). Το περιεχόμενο του σχολικού βιβλίου ως αντικείμενο έρευνας: διαχρονική εξέταση της σχετικής έρευνας και μεθοδολογικές προσεγγίσεις. In *Μεταίχμιο*. <https://www.ianos.gr/e-book-to-periechomeno-tou-scholiku-vivliou-os-antikimeno-erevna-pdf-0283078>
- Νόμος, 3699. (2008). Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. In *ΦΕΚ Α 199/02.10.2008*.
- Νόμος, 4074. (2012). *Διεθνείς συμφωνίες - Συμβάσεις - Συνθήκες*. ΦΕΚ 88/Α/11-4-2012. <https://www.e-nomothesia.gr/diethneis-sunthekes/nomos-4074-2012-fek-88a-11-4-2012.html>
- Νόμος, 4488. (2017). *Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις Δημοσίου και λοιπές ασφαλιστικές διατάξεις, ενίσχυση της προστασίας των εργαζομένων, δικαιώματα ατόμων με αναπηρίες και άλλες διατάξεις*. <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/nomos-4488-2017>
- Νόμος, 4547. (2018). Αναδιοργάνωση των δομών υποστήριξης της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις. In *ΦΕΚ Α 102/12.06.2018*.
- Νόμος, 4823. (2021). Αναβάθμιση του σχολείου, ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις. In *ΦΕΚ Α΄ 136/03.08.2021*. https://www.edweek.gr/wp-content/uploads/2021/08/FEK-nomos_4823-2021.pdf

- Ξωχέλλης, Π. (2005). Τα κριτήρια εγκυρότητας, αξιοπιστίας και παιδαγωγικής καταλληλότητας των σχολικών βιβλίων. In Χ. Βέικου (Ed.), *Διδακτικό βιβλίο και εκπαιδευτικό υλικό στο σχολείο: προβληματισμοί – δυνατότητες – προοπτικές: Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου Παιδαγωγικού Ινστιτούτου* (pp. 32–38). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- ΟΗΕ. (2006). *Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD)*. United Nations. <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>
- ΟΛΜΕ. (2008). 8ο εκπαιδευτικό συνέδριο με θέμα “Σχολικά προγράμματα και βιβλία στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.” In *KEMETE*. <http://kemete.sch.gr/wp-content/uploads/2011/12/ereyna-8-syn-olme.pdf>
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (2003). *Προδιαγραφές σχολικών βιβλίων*. <http://www.pi-schools.gr/programs/depps/>
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (2009). Η πρόταση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου για τα σχολικά βιβλία. In *Διατμηματική Επιτροπή για τη μορφωτική αυτοτέλεια του Λυκείου και τον διάλογο για την Παιδεία*.
- Παντελιάδου, Σ. (2000). Μαθησιακές Δυσκολίες και Εκπαιδευτική Πράξη. In *Ελληνικά Γράμματα*.
- Παντελιάδου, Σ. (2011). *Μαθησιακές δυσκολίες και εκπαιδευτική πράξη: τι και γιατί*. Πεδίο.
- Πολυχρονοπούλου, Σ. (2012). Παιδιά και έφηβοι με ειδικές ανάγκες κα δυνατότητες. In *Αυτοέκδοση (εκδόσεις Γρηγόρη)*.
- Πουρσανίδου, Ε. Ι. (2016). Προβλήματα συμπεριφοράς στην τάξη και παρέμβαση του δασκάλου. *Έρευνα Στην Εκπαίδευση*, 5(1), 62–75. <https://doi.org/10.12681/hjre.9380>
- Πυργιωτάκης, Ι. (1999). Εισαγωγή στην Παιδαγωγική Επιστήμη. In *Ελληνικά Γράμματα*.
- Σαλβαράς, Γ., & Σαλβαρά, Μ. (2009). Διδακτικός σχεδιασμός. In *Διάδραση-Ατραπός*. <https://metabook.gr/books/didaktikos-skhediasmos-salvaras-giannis-k-salvara-marina-194292>
- Σαλβάρης, Ι. (2001). Διαμόρφωση ενός Γενικού Πλαισίου Προδιαγραφών για τη Σύνταξη Αναλυτικών Προγραμμάτων και για τη Συγγραφή και Χρήση Σχολικών Βιβλίων. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 11, 33–44. http://www.pi-schools.gr/download/publications/epitheorisi/teyhos1/e1_33-45.doc
- Συρίου, Ι., Κατσαντώνη, Σ., & Λουκέρη, Π. Ι. (2015). Κριτήρια αξιολόγησης της ποιότητας των σχολικών βιβλίων. *Έρευνα, Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών – Επιστημονικών Θεμάτων*, 7, 130–145. https://erkyna.gr/e_docs/periodiko/dimosieyseis/ekpaideytika/t07-09.pdf
- Τσίτουρα, Δ. (2016). *Μελέτη μικροσμοδικών αλληλεπιδραστικών σχέσεων στην εκπαίδευση παιδιού με Αυτισμό στο Κέντρο Ημέρας*. Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.

- Τσολάκης, Χ. (2005). Ο χαρακτήρας και το περιεχόμενο του σχολικού βιβλίου. In Χ. Βέικου (Ed.), *Διδακτικό βιβλίο και εκπαιδευτικό υλικό στο σχολείο: προβληματισμοί – δυνατότητες – προοπτικές: Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου Παιδαγωγικού Ινστιτούτου* (pp. 18–31). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Χαρπαντίδης, Ε. (2020). *Καθολικός σχεδιασμός για τη μάθηση και προετοιμασία για τις πανελλήνιες εξετάσεις: πρόταση προσαρμογής του σχολικού εγχειριδίου των Μαθηματικών Γ' Λυκείου* [Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας].
<http://dspace.uowm.gr/xmlui/handle/123456789/1653>
- Χοντολίδου, Ε. (2005). Η ανταπόκριση του σχολικού βιβλίου στις νέες κοινωνικές και εκπαιδευτικές ανάγκες. In *Διδακτικό βιβλίο και εκπαιδευτικό υλικό στο σχολείο: προβληματισμοί – δυνατότητες – προοπτικές: Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου Παιδαγωγικού Ινστιτούτου* (pp. 120–126).
- Ψαθοπούλου, Π.-Ξ. Χ. (2010). *Αξιολόγηση σχολικών εγχειριδίων. Μελέτη περίπτωσης στο εγχειρίδιο της Γ. ΕΠΑ.Λ, τομέα Υγείας - Πρόνοιας, ειδικότητας Βρεφονηπιοκομίας*. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ.